

Oslo Kommune Byrådsavdeling For Helse
RÅDHUSET
0037 Oslo

Deres ref.:

Vår ref. (saksnr.):
24/7463 - 5

Saksbehandler:
Karstein Alvestad Skogseth

Dato: 11.04.2024

Vedtaksbrev - vurdering av oppgavefordelingen mellom bydelene og kommunen sentralt

Østensjø bydelsutvalg har behandlet sak 36/24 i sitt møte 08.04.2024. Vedlagt er den administrative uttalelsen om vurdering av oppgavefordeling.

Østensjø bydelsutvalgs vedtak:

Om prosessen:

Østensjø bydelsutvalg ser at en endret oppgavefordeling mellom bydelene og kommunen sentralt vil berøre mange. Bydelsutvalget ber om at byrådet gjennomfører en prosess som sikrer god medvirkning fra både folkevalgte, ansatte og innbyggere i denne saken. Dersom det skal gjøres endringer i oppgavefordelingen mellom bydelens og kommunen sentralt, krever bydelsutvalget å bli involvert og informert i beslutningene på et tidlig nok tidspunkt for å kunne realitetsbehandle saken. I alt omstillingsarbeid forutsetter vi at det legges til rette for god brukermedvirkning og godt pårørendesamarbeid, i tråd med Oslostandard. Det skal være brede og gode medvirkningsprosesser og god informasjon til innbyggerne om hvordan de kan ytre seg om aktuelle saker i bydelen som påvirker dem.

Bydelsutvalget mener at en evaluering av oppgavefordelingen mellom bydelen og kommunen er veldig viktig. Det er derfor overraskende at prosessen som kommunen har lagt opp til har veldig korte frister uten at vi kan se at hastverket har noen grunn. Hvis en endring av oppgavefordelingen mellom bydelene og kommunen sentralt skal ha tyngde og troverdighet må den ha blitt ordentlig drøftet og behandlet i bydelene, ikke bare sendes innom på en runde for at man kan si at man har vært interessert i å høre hva vi synes. For at vanlige innbyggere, brukere av bydelens og kommunens tjenester, ansattes tillitsvalgte og andre grupper skal bli hørt må det

legges opp til en behandling der bydelene får mer tid til å diskutere oppgavefordelingen. Det må til om man ønsker å få gode svar som kan lyttes til.

En vurdering av oppgavefordeling bør etter vårt syn ta seg tid til å vurdere om enkelte oppgaver som kan tas hånd om i fellesskap mellom grupper av bydeler, for slik å skape synergier. Det er pr i dag store forskjeller mellom bydeler i innbyggers helse, sosioøkonomiske faktorer og levekår. Dette medfører at bydelens lovpålagte oppgaver har forskjellig kostnader. Det er viktig å sikre likeverdige tjenester og utjevningstiltak mellom bydeler med langsiktig og forutsigbar finansiering av tjenester.

Bydelsutvalgene bør få mer myndighet og mulighet til politisk styring av bydelen enn det blir gjort i dag. I lys av et lokaldemokratisk perspektiv ønsker bydelsutvalget i Østensjø mer ansvar fremover. Likevel er det for knappe ressurser til å levere gode nok tjenester på bydelsnivå. De knappe ressursene går ut over muligheten til å satse på viktige grep innen oppvekst og folkehelse som er forebyggende, men ikke lovpålagt, som f.eks. skolemat, fritidstilbud, BUA, Oslohjelpa og seniorsenter. Flere områder er underfinansiert, og bydelsutvalget mener det er behov for større økonomisk handlingsrom for å møte krav om mer komplekse helse- og omsorgstjenester. Det økte ansvaret må følges opp med bevilgninger som muliggjør gode tjenester.

Et grunnleggende prinsipp ved fordeling av oppgaver og politisk ansvar som kan være retningsgivende er nærhetsprinsippet (prinsippet om subsidiaritet). Offentlige oppgaver organiseres i det vesentlige funksjonelt, mens den politiske organisering er territoriell. Oppgaver, beslutninger og ansvar legges så nært dem det angår som mulig (hensiktsmessig). Dette må selvfølgelig veies opp mot forholdsmessighet (prinsippet om proporsjonalitet) og krav til likebehandling.

Nærhetsprinsippet vil tilsi at alle oppgaver som kan inndeles territorielt utføres og ivaretas på laveste politisk-administrativt nivå.

Prinsippet om forholdsmessighet tilsier at oppgaver og beslutninger som får innvirkning på andre territorielle enheter eller funksjoner må løftes til et høyere politisk-administrativt nivå. Eksempelvis må infrastruktur henge sammen.

Krav til likebehandling vil måtte sikres av øverste politisk-administrativt nivå ved påbud og retningslinjer uavhengig av hvor oppgaveløsningen måtte være lokalisert. Eventuelle rettighetsavvik må kunne underlegges behandling av representanter for øverste politisk-administrativt nivå i form av prøving ved domstol.

Spørsmål 1: dagens organisering av tjenesteproduksjon

Dagens organisering er på de områder som er delegert bydel er i tråd med nærhetsprinsippet, og utfordrer i liten grad prinsippet om forholdsmessighet. Krav til likebehandling kan bli utfordret, men ikke ut over det overordnet myndighet vil tillate gitt klageadgang.

Spørsmål 2: bydelens rolle som myndighetsutøver

Myndighetsutøvelse på områder som er delegert bydel er i tråd med nærhetsprinsippet, men vil kunne utfordre prinsippene om forholdsmessighet og likebehandling. Tydelige veiledere og fastsatte standarder kan motvirke uforholdsmessighet og forskjellsbehandling.

Spørsmål 3: bydelens rolle som samfunnsutvikler

Rollen som samfunnsutvikler er ikke i tråd med nærhetsprinsippet, og vil som følger heller ikke utfordre krav til forholdsmessighet eller likebehandling. Alle kommunale oppgaver innen samfunnsutvikling er lagt til by-overgripende etater og foretak. Politisk styres disse av byrådet med bystyret som kontrollerende organ.

Spørsmål 4: bydelen som lokalpolitisk arena

For områder som er delegert bydel fungerer den lokalpolitiske arena i tråd med nærhetsprinsippet. På de områder som er delegert til kommunale etater og foretak vil ikke bydelen kunne fungere som en meningsfull arena for lokal politikk og lokalt demokrati. Bydelene deltar ikke i styringsdialog eller ved utarbeidelse av tildelingsbrev til etater og foretak til tross for at mange av oppgavene skal utføres i bydeler.

Spørsmål 5: oppgaver som kunne vært løst bedre på bydelsnivå

I tråd med nærhetsprinsippet bør alle oppgaver som er mulig å bryte ned territorielt vurderes som mulig overførbare til et lavere politisk-administrativt nivå. Det er begrunnelsen for ikke å gjøre det som er av interesse. Hvilke hensyn overstyrer nærhetsprinsippet? Det er, i en diskusjon om plassering av oppgaveløsning til et politisk-administrativt høyere nivå, viktig å ha klart for seg hvilken begrunnelse som tilsier at oppgaven skal løses på et overordnet nivå. Her er økonomi, effektivitet og kompetanse alle valide argumenter.

Spørsmål 6: oppgaver som kunne vært løst bedre på sentralt nivå

Oppgaver som i dag utføres på bydelsnivå og ikke baserer seg på nærhetsprinsippet kan vurderes overført til sentralt nivå. Særlig hvis dette styrker aspekter ved forholdsmessighet og likebehandling.

Spørsmål 7: styrket samarbeid mellom bydelene

På enkelte områder kan dette være i tråd med nærhetsprinsippet og redusere utfordringer i forhold til prinsippene om forholdsmessighet og likebehandling. Et slikt samarbeid må imidlertid også ha et politisk-administrativt element, og kommunelovens regler for interkommunalt samarbeid og interkommunale selskaper er ikke en del av dagens bydelsreglement. Noe regelverksutvikling må på plass.

Anbefalinger:

1. Nærhetsprinsippet legges til grunn for oppgavefordeling mellom politisk-administrative nivåer i Oslo kommune. Avklare hvilke elementer som tilsier at prinsippet overstyres.
2. Bydelene og Oslo kommunes etater og foretak må ha et mer strukturert og formelt samhandlingsgrunnlag. Bydelene kan som et første skritt få tildelingsbrevene til foretak

og etater på høring. På et seinere tidspunkt kan det vurderes om deler av tildelingen gjøres gjennom bydel og at bydelene utarbeider egne tildelingsbrev.

3. Sikre at oppgaver som ikke kan begrunnes med nærhetsprinsippet blir løst på et høyere politisk-administrativt nivå.
4. Sikre et reglement for bydelene som gjør at bydel-til bydel samarbeid kan etableres innenfor en ramme som sikrer lokal demokratisk forankring.

Angående spesifikke saksfelt:

Hjelp til barn og familier:

- **Sikre at Oslohjelpa forsterkes i bydelene** – For å sikre rask og tilgjengelig hjelp for barn og familier, er det avgjørende å opprettholde og styrke Oslohjelpa i bydelene. Videre samarbeid og erfaringsdeling mellom bydelene er essensielt for å oppnå dette målet
- **Barnehager:** Saken bør sees i sammenheng med sak om barnehagemyndighet (39-40/2024). Det er viktig å opprettholde hensiktsmessig fordeling av barnehager i delbydelene og derfor se på muligheten for å opprette avdelinger med spesialiserte interessefelt, slik som friluft/idrett eller musikk (ol.) i allerede eksisterende, små barnehager, for å sikre god dekning i de ulike delbydelene. Det er viktig å sikre nok voksne på jobb i barnehagene gjennom hele åpningstiden. Dette må enten gjøres ved å øke grunnbemanningen, eller ved å opprettes vikarpooler med fast ansatte vikarer for barnehagene på tvers av bydelene. Dette vil være avgjørende for å sikre kontinuitet og kvalitet i barnas omsorg og trivsel og bidra til en mer stabil arbeidssituasjon for personalet.

Helse- og omsorgstjenester

- **Forbedre kvaliteten på BPA-ordningen med økt samarbeid mellom bydelene:** Det er behov for å jevne ut forskjellene i tilgjengeligheten og kvaliteten på BPA-ordningen samt å sikre at personer med behov for BPA kan ta med seg tiltaket når vedkommende flytter mellom bydeler. Vi ønsker en bred utredning for å sikre en mer rettferdig tilgang og standardisert tjenestekvalitet, og hindre at folk må flytte for å få nødvendig støtte.
- **Sørge for at digitalisering og KI (Kunstig intelligens) gir likeverdige tjenester.** Likeverdige tjenester betyr ikke like tjenester, men at tjenestene tilpasses den enkelte person. Velferdsteknologi skal ikke erstatte ansatte, men gi en verdi for pasient, pårørende og de ansatte. Det vises i den forbindelse til ny Nasjonal helse- og samhandlingsplan 2024-2027 «Vår felles helsetjeneste» og at denne knyttes opp mot Oslo Kommune sin «Strategi for kunnskapsbasert utvikling, innovasjon og digital teknologi» vedtatt i 2023.
- **Likeverdige tjenester innen rusomsorg og psykiatri.**

Bydelsbudsjettene preges av å måtte dekke mange lovpålagte tjenester. Det er viktig å sikre tilstrekkelig finansiering av tjenester til bydelene som sikrer likeverdige tjenester uavhengig av hvor man bor i byen.

Lokale møteplasser, åpne haller og parker

- Utvikling av lokale møteplasser, åpne haller og parker kan sikre stedstilhørighet og fremme sosialt samhold. Bydelsutvalget ber om at man vurderer hvorvidt bydeler kan få overført tilstrekkelig midler slik at man i større grad kan overta ansvaret for utvikling av grønne areal i bydelen.
- Det er viktig å understreke betydningen av å opprettholde gode og lavterskel tilbud som seniorsentre, fritidsklubber og åpne haller i samfunnet vårt. Disse tilbudene gir eldre og unge et verdifullt sted å møtes, delta i aktiviteter og bygge fellesskap. Ettersom slike tiltak typisk ikke er pålagte oppgaver, ser vi ofte at det er de tilbudene som lider når det er kutt i bydelsbudsjettene. Derfor er det essensielt å sikre at seniorsentre, fritidsklubber og åpne haller forblir tilgjengelige og gratis gjennom styrket bydelsøkonomi.

Bydelen som premissgiver

- Bydelen ønsker at det skal etableres et prøveprosjekt, der bydelen inngår samarbeid med Plan- og bygningsetaten og bymiljøetaten som gir økt medvirkning og styrker bydelen som premissgiver som for eksempel ved områderegulering.

Bydelsutvalget i Østensjø forbeholder seg muligheten til å gi ytterligere innspill i den videre prosess om oppgavefordeling i Oslo kommune og ber om at saken blir sendt tilbake til lokale BU etter innspillsrunden for videre arbeid. Vi legger til grunn at konkrete forslag til eventuelle endringer i bydelenes arbeidsområde og mandat vil komme som hørings saker.

Vennlig hilsen

Karstein Alvestad Skogseth
politisk koordinator

Vedlegg

Behandling av saken i Østensjø bydelsutvalg

Administrativ uttalelse - vurdering av oppgavefordeling mellom virksomheter

